

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

31. De vsu & amplificatione huius loci

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

asidui sunt. (Resumit:) Si igitur nec simula-
chra colunt, nec vanos Deos inuocant, nec hu-
manum sanguinem fundunt, nec se impia frau-
dis impuritate contaminant; cur illos Deus,
quos in fidem suam recepit, tam diuturno
tempore, ope sua destituit? His igitur successis,
veram causam inserit, Iudæorum perfidiam.

De vi & veritate huius loci.

CAPVT XXX.

Vsus argumenti cautionem & memoriam
requirit oratoris; cauendum est enim, ne in
partium collectione minus sit accuratus; quod
faciet, si aut res necessarias omittat; aut addat
superfluas, aut discrepantes confundat, aut
easdem bis numeret, & veluti a se dissoluat, ar-
que distingat. Tum qui propositus est initio
numerus, est illi expedite percurrendus, dan-
daque opera ne longiuscula plerumque di-
gressio sermonem & mentem a proposito ab-
trahat. Videas enim aliquot, qui cum tria aut
quatuor proposuerunt, vltimam non me-
minerunt, aut si meminerint, tantum tempo-
ris in vno capite pertexendo conterunt, vt
eius quod restat expediendi, spatium & facul-
tas non suppetat. Satius esset nihil omnino
proponere, quam post iacta hæc propositio-
num fundamenta, & rerum apparatus, audi-
toris expectationem fallere, ne munerarijs
antiquorum similes videamur, qui cum mon-
tes aureos per sepe promitterent, nihil præter
arenam dabant. Aduertendum est præterea, vt
in affirmatione vel negatione procedat argu-
mentum. A toto (quod aiunt) molis ducuntur
argumenta ad singulas partes primarias, idque
tantum affirmando, valet eodem hoc argumen-
tum: Si domus est, & fundamentum est, & te-
ctum, & parietes; non autem, & fenestæ sunt,
& afferes, & cæterid genus leuora. Si corpus est
humanum, cerebrum habet, & cor, & iecur,
non autem, & digitos x. & ungues, & pilos. A
negatione vero totius molis ad singularum
partium negationem non procedit argumen-
tum. Vt domus non est, nec igitur fundamen-
tum. Nam possunt esse domus fundamenta, si-
ne ipsius perfectione. A toto tamen generis
vim suam obtinet hoc argumentandi genus:
Id est, qui negat alicui totum generis, negat &
singulas partes, quas suo ambitu complectitur.
Vt si neges calliditatem esse virtutem, accu-
rate colliges, eam nec esse prudentiam, nec iu-

sticiam, nec fortitudinem, nec temperantiam.

De vsu & Amplificatione huius loci.

CAPVT XXXI.

Vsus argumenti a partium enumeratione,
amplissimus est; & per totum corpus elo-
quentiæ longè lateque diffusus. Primum ad
totius orationis æconomiam, mitum in mo-
dum valet, & quasi Adriana filium dirigit in-
stitutum sermonem, ne fluctet in errorum
(quod aiunt) labyrintho; ex quo videas totas
plerumque orationes hoc vno huius fundamen-
to, quod insuper alijs atque alijs conflatum
argumentis in immensam excreuit amplitu-
dinem. Nobilissima illa quæ ad Donatum de
gratia Dei inscribitur D. Cypriani epistola,
tota ferme est in hoc argumento: Hoc ipso
fulcitur Ciceronis oratio pro lege Manilia:
Hoc sæpissimè vsurpant Lactantij, Arnobij,
Minutij, aduersus nostræ fidei inimicos glo-
riosa certamina.

Secundò promptissimum est ad laceffendos
aduersarios telum, ad refellendos idem clype-
us fortissimus. Nam & acutè colligit, & ratio-
nes glomerat, & acriter insilit, & feruidè in-
stat. Si verò resistendum, quadrato velut agmi-
ne intulantiæ vadique telorum impetus
eludit: quod in confirmatione demonstrabo,
plenius in oratione Palamedis, ex Gorgia Le-
ontino.

Tertiò, Amplificationis, quæ vna virtus
maxima est, perpetuum veluti quoddam re-
perietur esse seminarium. Nam si res grauius
narranda, si describenda, si oculis plenissimè
subijcienda, parum est vno conspectu propo-
nere. At si incipias singulas partes disquirere,
discute, enucleare, tunc vis & amplitudo,
quasi ingentis cuiusdam fluij perpetuis vn-
darum vorticibus explicati, sese efferret: quod
illustrissimis exemplis comprobare, nullo ne-
gotio possum. Miraberis huius orationis Senec. l. 7.
maiestatem, & delicias: *Vol. sub conspectu meo de benef.*
ponere, quæ gentium oculos, regumque per-
stringunt, volo intueri pretia sanguinis anima-
rumque vestrarum. Prima nihil luxuriæ spolia. Eximia lau-
diue, vt est melius, in vnum æcerum date: pro per-
Video elaboratam scrupulosa distinctione te-
partium
studinem, & fœdissimorum pigerrimo-
anumerarumque animalium testas ingentibus pretijs
tionem,
emptas.

emptas, in quibus ipsa illa quæ lucet varietas, subditis medicamentis in similitudinem verè coloratur: Video istic mentas, & æstimatum lignum senatoris censu, eo pretiosius quo illud in plures nodos arboris infelicitas torfit: Video istic crystallina, quorum accendit fragilitas pretium: Omnium enim rerum voluptas apud imperitos, ipso quo fugare debet pretio, crescit: Video murrhina pocula: Parum scilicet luxuria magni fuerat, nisi quod vomant, capacibus gemmis inter se propinare: Video vitiones non singulos singulis inauribus comparatos: (iam enim exercitata aures oneri ferendo sunt:) Iunguntur inter se, & in super alij binis superponuntur. Non satis muliebris infania viros subiecerat, nisi bina aut terna patri- monia auribus singulis pependissent. Video sericas vestes, si vestes vocandæ sunt, in quibus nihil est quo defendi corpus, aut denique pudor, possit: quibus sumptis mulier, parum liquidd nudam se non esse iurabit. Hæc ingenti summa ab ignotis etiam ad commercium gen- tibus accesserunt, ut matronæ nostræ, ne adul- teris quidem plus suo in cubiculo, quam in publico ostendant, &c.

Parum igitur, si dixisset, video luxum huius civitatis profusissimum; singulas partes, & ad- iuncta luxus excutit: unde vis & amplitudo huius orationis. Sed Nonnus Dionysius 4. Cadmi pulchritudinem à singulis partibus colligit:

Οἷα ἐγὼ παλάμῃ ροδῶδ' ἀκτιλῶν, ἄδον
ὀπῶν

Ἡδὺ μελισσῶσται, ἐρωτικὰ δὲ προσά-
πῃ

Ὡς ρόδα φοινίσσῃ παρήϊες, ἀκροραῖ
δὲ

Δίχρῳ χιονίων ἀμαρύσεται ἵχνια τάρ-
σῶν.

Et cætera, quæ in thesauro Græcæ poeseos attuli, & interpretatus sum.

Longè alio modo Lactantius, Dominicæ crucis acerbiter, à singularum partium cru- ciatu exaggerat:

Vertice ad usque pedes me lustra . . . en aspice cri-
nes

Sanguine concretos, & sanguinolenta sub
ipsis

Colla comis, spinisque caput crudelibus han-
stum:

Vndiq; diua pluens visum super ora cruo-
rem:

Compress' speculari oculos, & luce caren-
tes,

Afflicta;que genas: arentem suspicis lin-
guam,

Felle venenatam, & pallentes funere vul-
tu.

Cerni manus clavis factas, tracto, quo lacer-
tas:

Atque ingens lateri vultus: cerne inde fluo-
rem

Sanguineum, fessique pedes, artusque cruen-
tos:

Fl. de genu, lignumque Crucis venerabile ado-
ra

Non alio modo Seneca direptionem urbis amplificat: *Vires in consilio sunt;* velut signo ad permiscenda omnia dato, non igni, non ferro abstinetur, soluta legibus scelera sunt; nec re- ligio quidem, quæ inter arma hostilia supplices tenet, vllum impedimentum est ruentium in prædam. Hic ex privato, hic ex publico, hic ex profano; hic sacra rapit, hic effringit, hic transiit; hic non contentus angusto itinere, ipsa quibus arceatur, evertit, & in lucrum ruinâ vertit; sic sine cæde populatur, hic spolia cru- enta manu portat, nemo non fert aliquid ex altero: & Hieron. epist. 8. lib. 1. de sene cente- nario. Oculi puro lumine vigent, pedes impru- munt certa vestigia, auditus penetrabilis, den- tes candidi, vox sonora, corpus solidum, & succi plenum: cani cum rubore discrepant, vi- res cum ætate dissentiant: non calidi acumen ingenij frigidus sanguis obrundit, non contra- ctam rugis faciem aiata frons exasperat: non denique tremula manus per curuos cæta api- ces errantem stylum ducit.

Quid moror? omnes ferme descriptiones, & amplificationes hunc locum includunt.

De mixtura figurarum, cum loco enumerationis, & quibus ornamentis amice vestiri.

CAPVT XXXII.

NEque verò satis est huius loci vim nosse & opportunitatem, nisi intelligas quibus tē- perari debeat coloribus, quibus ornamentis excitari.

Amat

Sen. l. 7. di
benef. 6. 27